

СРЕЋНИ ГРАДОВИ УРБАНА РЕГЕНЕРАЦИЈА - REVISITED

HAPPY CITIES URBAN REGENERATION - REVISITED

Аутори: група аутора

Уреднице: Ева Ваништа Лазаревић, Јелена Марић

Издавач: Универзитет у Београду — Архитектонски факултет, Београд 2024.

Монографија *Срећни градови урбана регенерација — revisited* групе аутора резултат је истраживања у оквиру различитих дисциплина које се баве планирањем, уређењем и сагледавањем будућности града. Иновативни и интердисциплинарни приступ теми урбане регенерације и урбаног дизајна, као и вишеслојно промишљање различитих аспеката планирања, издвајају ову публикацију од већ објављених нудећи јединствени поглед на град садашњости и будућности.

Тематски распон је разноврстан, баш као што су и теме које се баве градом комплексне, мултидисциплинарне и подстицајне за истраживање. Успостављен је и шири контекст кроз интеграцију урбанизма и архитектуре са истраживањима која се баве стратешки важним темама попут екологије, социологије, психологије, безбедности, саобраћаја, вештачке интелигенције, филозофије и политичких наука. Истакнута је потреба мултидисциплинарног приступа, с обзиром да је и град „сложени организам“ за чије успешно планирање и функционисање су неопходна знања из скоро свих области.

Сарадња између различитих дисциплина омогућава холистичко разумевање онога што доприноси срећи у урбаним срединама, што на крају утиче на промишљање и планирање градова који не само да су погодни за живот, већ и напредују на радост и задовољство својих заједница. Осим тога, приказани су и резултати истраживања до којих су аутори дошли проучавајући своје поље истраживања.

Срећни градови данашњице и будућности представљају концепт урбаног планирања који се фокусира на добробит својих становника. У савременим градовима, све више се наглашава важност примене савремених урбанистичких концепата, која доприноси општем благостању грађана (wellbeing). Технологија такође игра кључну улогу, омогућавајући паметне системе који олакшавају

свакодневни живот, смањујући загађење и повећавајући ефикасност и безбедност. У будућности, срећни градови ће вероватно још више интегрисати одрживост, друштвену правду и инклузивност, стварајући просторе који не само да задовољавају основне потребе, већ и инспиришу креативност и заједништво. Сарадњом између различитих дисциплина, и применом савремених концепата и парадигми, у овим градовима ће се унапређивати квалитет живота, а срећа и задовољство грађана ће постати приоритети урбаног живота.

Монографија се састоји из шест поглавља: *Град неправде*, *Град робот*, *Водич кроз град (мобилност)*, *Ја волим град (партиципација грађана у урбанистичком планирању)*, *Инјекција за живљи град (здрави град)* и *Душа града (регенерација путем културе)* са тематиком која је структурирана према квалификацијама аутора.

У првом поглављу *Град неправде* истражује се социјални аспект урбане обнове градова, са фокусом на јаз између

богатих и сиромашних делова насеља. Поставља се питање да ли је могуће избећи стварање овог диспаритета у градовима који пролазе транзицију од социјалистичких ка тржишној привреди. Градови у транзицији су често изложени радикалним реконструкцијама где је све подређено профиту и где је изражена центрификација атрактивних делова. Сукоб између просторног и социјалног аспекта је често на штету рањивих социјалних група.

У другом поглављу *Град робот* имамо два рада. У првом тексту *Перцепција, композиција и дигитализација у функцији пројектовања срећних градова* полемише се на тему дигитализације и увођења савремених технологија у јавне градске просторе, као и о значају естетике, тј. композиције у урбанистичком планирању и пројектовању. Доживљај корисника отворених простора се ставља у фокус истраживања пројектовања срећних градова, а перцепција као најзначајнији део доживљаја. Сентименталне путање као својеврсна пројекција социјалних мрежа на градске просторе се посматра као значајна алатка будућег развоја и умрежавања срећних градских простора. У другом делу *Инвентивни градови: између нужности и екстраваганције* разматра се значај иновативности на друштвеном, технолошком и просторном нивоу, као инструмента за подизање конкурентности у глобалној мрежи градова. Разматрају се и парадокси инвентивности који се манифестују на различитим просторним нивоима и могу послужити као изговори за централизоване интервенције које су у супротности са циљевима одрживог развоја и резилијентности.

У трећем поглављу *Водич коз град* имамо три текста. У првом тексту *Водич за пешаке* изложен је концепт урбане мобилности — развијања пешачког кретања у Београду. Разматрају се концепти срећних и меких градова, са нагласком на везу између урбаног дизајна и људске среће. Детаљно је представљен пројекат реконструкције саобраћајница у централном делу Београда за пешачко кретање. У другом делу *Водич за урбану мобилност* разматра се план Одрживе урбане мобилности Београда, тј. његови принципи, циљеви, мере, активности, мониторинг и евалуација. У трећем тексту *Водич за мир и сигурност* представљен је интегрални приступ безбедности градова коришћењем информационих технологија и вештачке интелигенције. Критичким освртом на употребу вештачке интелигенције у процесу изградње урбане безбедности, као и рго-апд-сопз дискусијом истакнуте су предности, али и недостаци оваквог приступа.

У четвртом поглављу *Ја волим град*, у тексту под називом *Партиципација у урбанистичком планирању*, приказан је један од успешних модела партиципације у Лајпцигу, петом најсрећнијем граду у Европи. Дат је и приказ модела партиципације у Србији, а на примеру Београда, са приказом кључних корака за побољшање учешћа грађана у урбанистичком планирању.

У петом поглављу *Инјекција за живљи град*, у раду *Здрави градови — утопијски концепт или неминовна будућност*, фокус је на здрављу грађана. У раду је дат преглед метода, принципа и смерница за унапређење планирања и урбаног дизајна са циљем креирања здравих места и срећних корисника. Приказана је и пракса са Далеког истока, као и значај нових парадигми концепта здравља и благостања.

У шестом и последњем поглављу *Душа града*, у тексту *Регенерација путем културе*, дате су смернице и препоруке за урбану обнову градова који су експоненти културног наслеђа. Фокус је на регенерацији вођеној културом (culture-led-regeneration). У тексту су приказани примери добре праксе из Лондона, Барселоне, Њујорка, Мелбурна, Берлина и Токија, као и промена парадигме у односу на ранију заштиту културне баштине.

У Монографији је обрађена тематика различитих концепата срећних градова кроз вишеслојни приступ, као што је речено у рецензији Монографије (др Саша Милијић), са данашњег аспекта, разматрањем савремене теоријске мисли и успешне праксе, али и нудећи смернице за решавање проблема урбане регенерације.

Нека поглавља се ослањају на добро познате теме које су већ теоријски и практично истражене, настојећи да сагледају нове аспекте кроз интердисциплинарни приступ, дају критички осврт на досадашњу праксу и предлажу свежа, често оригинална решења. Ипак, бавећи се истраживањем, свесни смо да и најмањи помаци у науци имају вредност, док су критичка анализа постојећих истраживања и примена нових алатки и метода од суштинског значаја за даљи развој научне мисли, стицање нових сазнања и примену резултата у пракси.

Као што је речено у рецензији Монографије (проф. Владимир Лојаница), ова књига је драгоценца за све који се баве урбанизмом, архитектуром и друштвеним наукама, али и свима онима који желе да разумеју и допринесу стварању срећнијих градова.

др Дејан Филиповић, редовни професор, Универзитет у Београду Географски факултет